

Tietoa henkilötietojen käsittelystä Arjen ongelmat, riidat ja ratkaisut (AORR) - tutkimuksessa

Arjen ongelmat, riidat ja ratkaisut (AORR) -tutkimuksessa käytetään aineistona henkilötietoja. Tämän selosteen tarkoitus on antaa tietoa käsiteltävistä henkilötiedoista sekä siitä, mistä henkilötiedot ovat peräisin ja miten niitä käytetään tutkimuksessa. Selosteen lopussa kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia rekisteröidyillä on.

Tutkimukseen osallistuminen ja henkilötietojen antaminen on vapaaehtoista. Sinuun ei kohdistu mitään negatiivista seuraamusta, jos et osallistu tutkimukseen tai jos keskeytät osallistumisesi tutkimukseen.

1. Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Helsingin yliopisto
Osoite: PL 3 (Fabianinkatu 33), 00014 Helsingin yliopisto

2. Yhteyshenkilö ja vastuullinen tutkija

Vastuullinen tutkija/Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa:

Nimi: Yaira Obstbaum
Tiedekunta/osasto/yksikkö: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
Osoite: PL 16 (Snellmaninkatu 10), 00014 Helsingin yliopisto
Puhelinnumero: 0504356838
Sähköpostiosoite: arjen-ongelmat@helsinki.fi

3. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Helsingin yliopiston tietosuojavastaavaan saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuoja@helsinki.fi.

4. Kuvaus tutkimushankkeesta ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Arjen ongelmat, riidat ja ratkaisut on kansallisesti edustava kyselytutkimus. Tutkimuksella kartoitetaan Suomessa asuvan väestön arjen ongelmia ja riitoja ja niiden ratkaisuja. Tutkimuksessa selvitetään 20-79-vuotiaiden suomalaisten arjen ongelmia. Kysymykset koskevat kuluttamista, asumista, työtä, perheasioita, raha-asioita, velkaa ja julkisia palveluita ja etuuksia sekä rikoksen uhriksi joutumista ja sitä, miten ihmiset ratkaisevat näitä ongelmia. Väestötutkimuksen tarkoituksena on tuottaa luotettavaa tietoa näistä ongelmista.

Tutkimuksen avulla saamme tietoa siitä, miten yhteiskunnallisia palveluita olisi kehitettävä, jotta ongelmien ratkaisu olisi sujuvampaa.

Tutkimuksen suunnittelun, analyysin ja raportoinnin suorittaa Oikeuspolitiikan yksikkö, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsingin yliopisto.

Tutkimukseen valitut henkilöt vastaavat tutkimukseen puhelinhaastattelussa tai halutessaan internetlomakkeella. Puhelinhaastattelut ja internetlomakevastausten keräämisen suorittaa Taloustutkimus oy, joka käsittelee tietoja Helsingin yliopiston puolesta ja tehdyn tutkimussopimuksen puitteissa.

Kun tiedot on kerätty, vastaukset toimitetaan ilman suoria tunnistetietoja (nimi, osoite) Helsingin yliopiston tutkijoille.

Helsingin Yliopisto toimii tässä tutkimuksessa rekisterinpitäjänä, eli määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot.

Tutkittavat voivat tehdä kaikki tähän tutkimukseen liittyvät pyynnöt rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseksi vastuulliselle tutkijalle Yaira Obstbaumille (yhteystiedot yllä).

5. Mitä tietoja tutkimusaineisto sisältää

Puhelinhaastattelussa/internet-lomakkeella kysyttävät taustatiedot:

- Sukupuoli
- Syntymävuosi
- Koulutus
- Nettotulot kuukaudessa/vuodessa
- Työmarkkinatilanne/ensisijainen toiminta
- Siviilisääty
- Lasten lukumäärä

Kysyttävät muut asiat:

Ongelmat/riidat viimeisen kahden vuoden aikana:

- Kuluttajaongelmat
- Työ- tai virkasuhdeongelmat
- Yrittäjänä, maa- tai metsätalousyrittäjänä, apurahatutkijana, freelancerina tms. toimimisen ongelmat
- Perheen tai suvun asioihin liittyvät ongelmat liittyen läheisen kuolemaan tai eroon avioliitosta/parisuhteesta sekä lapsiin liittyvät asiat erossa
- Rahaan ja sijoituspalveluihin liittyvät ongelmat
- Velkaan liittyvät ongelmat
- Naapureihin liittyvät ongelmat
- Vuokra-asumisen ongelmat
- Asunnon/kiinteistön omistamiseen liittyvät ongelmat
- Viranomaisten toimintaan sekä eläke- ja etuuspäätöksiin liittyvät ongelmat

- Rikoksen kohteeksi joutuminen

Yhdestä vakavamman laatuista ongelmasta kysytään lisäksi:

- Ongelman vastapuolta
- Tiedon hausta ongelman ratkaisemiseksi
- Neuvonnan saaminen tai edustajan hakeminen
- Ongelman johdosta alkanut ratkaisuprosessi
- Onko ongelma ratkennut
- Ongelman loppuratkaisu
- Ongelman loppuratkaisun koettu oikeudenmukaisuus
- Ongelman ratkaisuprosessin koettu oikeudenmukaisuus
- Ongelman vaikutukset elämään
- Ongelman ratkaisun kustannukset
- Oma arvio terveydentilasta
- Kokemukset ja käsitykset oikeusjärjestelmästä ja viranomaisista
- Ongelman alkamisen ja päättymisen ajankohdat

Tilastokeskus liittää lisäksi aineistoon tietoa hallussaan olevista tietoaineistosta

- Folk -perustietokokonaisuuden tiedot, jossa tiedot vastaajan demografisesta tilanteesta , syntymävuosi, sukupuoli, syntymävaltio, kansalaisuus, äidinkieli, ikä, asuinkunta, kunnan kaupunkimaisuus-maaseutumaisuus ja taajama-aste, siviilisääty, sosioekonominen asema, koulutus, tutkinnot, ammatti, pääasiallinen toiminta, työttömyys ja työllisyys, asuinmuoto, asuntokunnan koko ja rakenne sekä asunnon tyyppi, hallintaperuste ja kototiedot, alaikäisten lasten lukumäärä ja ikä, perheasema, perhekoko ja perhetyyppi, eläkkeet, ajoneuvon omistaminen.
- Folk -tulotietokokonaisuuden tiedot käsittäen tulot, saadut tulonsiirrot, sairauspäivärahat, eläketulot, etuudet, tuet, verot, verotettava varallisuus, käytettävissä olevat rahatulot ja velat.

6. Mistä lähteistä henkilötietoja kerätään

Nimi, sukupuoli, syntypäivä, yhteystiedot, kotikunta ja henkilötunnus, sekä tieto äidinkielestä saadaan Väestötietojärjestelmästä (Digi- ja väestötietovirasto) ja puhelinnumerot numeropalvelusta.

Haastattelutiedot kerätään tutkittavilta itseltään puhelinhaastattelussa tai internet-lomakkeella.

Lisäksi haetaan rekisteritietoja Tilastokeskuksen hallinnoimista tietoaineistoista. Tilastokeskus on kerännyt useilta tahoilta tietoja tilastointitarkoituksiin ja voi tilastolain mukaan luovuttaa tietoja tutkimuskäyttöön. Rekisteritiedot on haettu mm. seuraavilta viranomaisilta: Kansaneläkelaitos, Väestörekisterikeskus, Eläketurvakeskus, Verohallinto, työ- ja elinkeinoministeriö, oikeusministeriö ja Oikeusrekisterikeskus. Tiedot saadaan Helsingin

yliopiston nimettyjen tutkijoiden käyttöön määrääjäksi tietoturvallisen etäkäyttöjärjestelmä FIONA:n kautta. Tietojen yhdistämistä varten on haettu käyttö lupa Tilastokeskuksesta.

7. Arkaluonteiset henkilötiedot

Tutkimuksessa käsitellään seuraavia tietosuoja-asetuksen 9. artiklan mukaisia erityisiä henkilötietoryhmiä (eli arkaluonteisia henkilötietoja):

- Rotu tai etninen alkuperä
- Poliittiset mielipiteet
- Uskonnollinen tai filosofinen vakaumus
- Ammattiliiton jäsenyys
- Geneettiset tiedot
- Biometristen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten
- Terveys
- Luonnollisen henkilön seksuaalinen käyttäytyminen tai suuntautuminen

Arkaluontoisten tietojen käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan j alakohtaan (käsittely on tarpeen tieteellisiä tutkimustarkoituksia varten) sekä tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 7 kohtaan (tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tieteellistä tutkimusta varten tehtävään tietojen käsittelyyn).

- Tutkimuksessa käsitellään rikostuomiota tai rikkomuksia koskevia tietoja.

Rikostuomioita tai rikkomuksia koskevien tietojen käsittely perustuu tietosuojalain 7 §:n 1 momentin 2 kohtaan (tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuihin rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyviä henkilötietoja saa käsitellä, jos niitä käsitellään tieteellistä tutkimusta varten).

8. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella:

- yleistä etua koskeva tehtävä:
 - tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi (tietosuojalain 4 §:n 3 kohta)
 - tutkimusaineistojen ja kulttuuriperintöaineistojen arkistointi (tietosuojalain 4 §:n 4 kohta)
 - tutkittavan suostumus
 - rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen
 - rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen
- mikä oikeutettu etu on kyseessä:

Jos henkilötietojen käsittely perustuu tutkittavan suostumukseen, tutkittavalla on koska tahansa oikeus peruuttaa suostumuksensa. Suostumuksen peruminen ei vaikuta ennen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen.

9. Tietojen vastaanottajat

Taloustutkimus oy:lle toimitetaan vastaajatunniste, nimi, syntymäpäivä, sukupuoli, äidinkieli, postiosoite. Yritys liittää tietoihin puhelinnumerot, postittaa kutsukirjeet, ja vastaa puhelinhaastatteluiden suorittamisesta ja internet-lomakkeen hallinnoimisesta. Tiedon keruun jälkeen yritys poistaa kaikki tiedot omista järjestelmistään

Helsingin yliopistolla tietoja käsittelevät vain henkilöt joiden on välttämätöntä käsitellä tietoja tutkimuksen suorittamiseksi. Tilastokeskus yhdistää tietoihin rekisteriaineiston joka on nimettyjen henkilöiden käytössä tietoturvallisen FIONA-käyttöjärjestelmän kautta määräajan.

Arkistoitua kyselyaineistoa, joka ei sisällä rekisteritietoja ja josta ei voida tunnistaa henkilöä, voidaan tarkistetussa muodossa jatkossa käyttää jatkotutkimukseen ja opinnäytetöissä.

10. Tietojen siirto Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

11. Automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa ei tehdä automaattisia päätöksiä, joilla on merkittävä vaikutus tutkittaviin.

12. Henkilötietojen suojaus

Tutkimusaineistoon sisältyviä henkilötietoja käsitellään ja säilytetään suojattuna niin, että ainoastaan niitä tarvitsevat henkilöt pääsevät tarkastelemaan tietoja.

Tietojärjestelmissä käsiteltäviä tietoja suojataan seuraavilla tavoilla:

- käyttäjätunnus ja salasana
- käytön rekisteröinti/lokitus
- kulunvalvonta
- salaus/kryptaus
- kaksivaiheinen tunnistautuminen
- muu, mikä:

Rekisteritietojen käsittely Tilastokeskuksen ylläpitämän tietoturvallisen FIONA-etäkäyttöyhteyden kautta.

Suorien tunnistetietojen käsittely:

- Rekisterinpitäjä kerää henkilötiedot ilman suoria tunnistetietoja
- Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa ja säilytetään erillään analysoitavasta tutkimusaineistosta
- Aineisto analysoidaan suoran tunnistetiedoin, koska (peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiselle):

13. Henkilötietojen käsittelyn kesto tässä tutkimuksessa

Tutkimuksen aineisto kerätään vuonna 2021. Aineiston keruun jälkeen aineistosta poistetaan tunnistetiedot ja sitä hyödynnetään instituutin tutkimus- ja seurantatoiminnassa toistaiseksi. Kyseessä on tutkimushanke, joka on luonteeltaan jatkuva. Eri vuosina kerättyjä aineistoja yhdistetään toisiinsa esimerkiksi ajallisen vertailun mahdollistamiseksi.

Tutkimusjohtajan päätöksellä aineisto arkistoidaan tarkistettuna Helsingin yliopiston arkistoon sekä Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon (FSD).

Nimi- ja katuosoitetiedot sekä puhelinnumerot ja muut suorat tunnistetiedot hävitetään välittömästi aineiston keruun jälkeen.

14. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Tutkimusaineisto hävitetään

Tutkimusaineisto säilytetään tämän tutkimuksen tulosten luotettavuuden arvioimista varten:

ilman suoria tunnistetietoja tunnistetiedoin

Tutkimusaineisto säilytetään myöhempää, yhteensopivaa tieteellistä tutkimusta varten tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukaisesti:

ilman suoria tunnistetietoja tunnistetiedoin

Tutkimusaineiston säilytys perustuu tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b ja e -alakohtiin. Ennen uutta tutkimuskäyttöä rekisterinpitäjä varmistaa, että uusi tutkimuskäyttö on yhteensopivaa aineiston alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa asetuksen vaatimusten mukaisesti. Tutkimusaineiston uudesta tutkimuskäytöstä lähetetään rekisteröidyille uusi tietosuojailmoitus, paitsi jos rekisterinpitäjä ei enää pysty tunnistamaan rekisteröityjä tutkimusaineistosta.

Uudesta tutkimuksesta ei voida lähettää ilmoitusta rekisteröidyille myöskään silloin, jos tietojen toimittaminen olisi mahdotonta tai kohtuuttoman vaivalloista tai jos se estäisi tai vaikeuttaisi suuresti tutkimustarkoitusten saavuttamista (tietosuoja-asetuksen 14 artiklan 5 kohdan b alakohta).

Tutkimuksen aineisto kerätään alkuvuodesta 2021. Nimi- ja katuosoitetiedot sekä puhelinnumerot ja muut suorat tunnistetiedot hävitetään välittömästi aineiston keruun jälkeen.

Aineiston keruun jälkeen aineistoa, josta on poistettu tunnistetiedot, hyödynnetään instituutin tutkimus- ja seurantatoiminnassa toistaiseksi. Kyseessä on tutkimushanke, joka on luonteeltaan jatkuva. Eri vuosina kerättyjä aineistoja yhdistetään toisiinsa esimerkiksi ajallisen vertailun mahdollistamiseksi.

Tutkimusjohtajan päätöksellä aineisto arkistoidaan ilman tunnistetietoja tarkistettuna Helsingin yliopiston arkistoon sekä Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon (FSD).

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto on tutkimusaineistojen arkistointiin ja jatkokäyttöön erikoistunut arkistoinnin ammattilainen. Tietoarkistolla on CoreTrustSeal (CTS) -sertifikaatti, joka voidaan myöntää organisaatiolle, joka säilyttää sähköisiä aineistoja luotettavasti ja mahdollistaa aineistojen jatkokäytön. Aineiston saaminen uuteen tutkimuskäyttöön edellyttää tämän tutkimuksen osalta HY:n tutkimusryhmän hyväksyntää.

15. Mitä oikeuksia rekisteröidyllä on ja oikeuksista poikkeaminen

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tämän ilmoituksen kohdassa 1 mainittu henkilö.

Rekisteröidyn oikeudet

Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyllä on oikeus:

- saada pääsy tietoihin
- oikaista tietoja
- poistaa tiedot ja tulla unohdetuksi
- rajoittaa tietojen käsittelyä
- siirtää tiedot järjestelmästä toiseen
- vastustaa tietojen käsittelyä
- olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi

Rekisteröity ei kuitenkaan voi käyttää kaikkia oikeuksia kaikissa tilanteissa. Tilanteeseen vaikuttaa esimerkiksi se, millä perusteella henkilötietoja käsitellään.

Tarkempaa tietoa rekisteröidyn oikeuksista eri tilanteissa löytyy tietosuojavaikuttetun verkkosivuilta: <https://tietosuoja.fi/rekisteroidyn-oikeudet-eri-tilanteissa>

Oikeuksien soveltuminen

Jos henkilötietojen käsittely tutkimuksessa ei edellytä rekisteröidyn tunnistamista eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä, oikeutta tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, poistoon, käsittelyn rajoittamiseen, ilmoitusvelvollisuuteen ja siirtämiseen ei sovelleta, ellei rekisteröidy anna tunnistamisen mahdollistavia lisätietoja (tietosuoja-asetuksen 11 artikla).

Oikeuksista poikkeaminen

Tietosuoja-asetus ja Suomen tietosuojalaki mahdollistavat tietyistä rekisteröidyn oikeuksista poikkeamisen silloin, kun henkilötietoja käsitellään tieteellisessä tutkimuksessa ja oikeuksien toteuttaminen estäisi tai vaikeuttaisi suuresti käsittelyn tarkoitusten saavuttamista.

Tarvetta poiketa rekisteröidyn oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaikuttetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Käyntiosoite: Ratapihantie 9, 6. krs, 00520 Helsinki

Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki

Vaihde: 029 56 66700

Faksi: 029 56 66735

Sähköposti: tietosuoja(at)om.fi